

בתשעה באב
נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ
וחרב הבית בראשונה
ובשניה
ונלכדה ביתר
ונחרשה העיר

משנכנס אב ממעטין בשמחה

מאין כמוה. אגב, ההרגשה הזו מצויה אצל כל בחור וגם אצל ילדים. לפעמים גם בחור שהתדרדר ל"ע וירד מהדרך, יכול להנות באמת מלימוד תורה בצורה ראויה. נניח שנגש לאותו בחור - שהנאה שלו כרגע היא מעצם לימוד התורה, ולא מהנאות אחרות- נסביר לו שאלו היה כעת בית המקדש בנוי הוא היה עכשיו עוד יותר מתעלה... נו, ואז? במצב כזה הוא היה מרגיש יותר שמחה? מסתבר. אבל למעשה כרגע הוא שמח מאד. כעת מגיע איזה דרשן ואומר לו שעל ההרגשה הזו הוא צריך בעצם להתאבל! ולמה? כי כשביהמ"ק היה קיים, היתה הרגשתו טובה הרבה יותר. איזו אטימות, כמה חוסר אחריות יש בדברים מעין אלו. מי יודע כמה מכשולות צמחו בעקבות דפוסי פעולה מסוג זה. אם באמת בחור כזה, ישתוקק להרגיש משהו יותר מזה, זה מובן. אך אם ממש יתאבל ויצטער על כך שאינו מרגיש משהו יותר מזה, כנראה שמצבו הנפשי גרוע מאד, והוא זקוק בדחיפות לטיפול. לאחרונה נוחחתי עם שני יהודים מאותה אסכולה. אחד מהם הסביר שנכון שלא על כך האבלות, אך מדברים כך כי כיום חרבן בית המקדש "לא מדבר כל כך לצבור", לכן מדברים על משהו שקרוב יותר לצבור. כל בר דעת מבין שמדובר בעיוות מאין כמוהו. אך גם לשיטתם, הרי גם אותה הרגשה עליה הם מדברים, רחוקה מאד מכל יהודי.

בשנים האחרונות ממש נוצר עניין נוסף, הקשור ל"צרכי עמך מרובים": כידוע, בתשעה באב בקהלות רבות א"א בקדיש 'תתקבל צלותהון', והטעם הוא משום שנאמר **גַּם כִּי אֶזְעַק וְאִשְׁעָ שָׁחַם הַפִּלֶּה**. בשנים האחרונות עם שלל "עתות רצון" המתחדשים מדי פעם, החליטו שתשעה באב אחר חצות, זהו זמן המסוגל לקבלת התפלות. לא שאלתי מה מקור הסגולה הזו (אולי זה קשור לכך שאז כבר נוהגים לומר 'תתקבל'). מה שברור, שדבר כזה נוגד את עניין התענית והאבלות. בת"ב מהלכים כנזופים למקום, ואין זה הזמן לארגן מעמדי תפלה על עניינים שונים, בטח לא עניינים אישיים שרב פלוני יתפלל עליהם, ורב אלמוני יענה אמן וכו'. אך בר מן דין, הרי עצם עריכת מעמד כזה, הוא הסחת הדעת מהאבלות.

כשמדברים על תפלות וסגולות, העניין די ברור, וכמה כואב שכך הוא. אבל גם כאן יש את אלה שסבורים שהציבור לא מספיק מתחבר לעניין החורבן, ולכן כדאי לתת לו משהו נוסף ביום הזה.

אנו עומדים כעת סמוך לתשעה באב, היום המר והנמהר בו נחרב בית מקדשנו, ועל כך קבעו את התענית החמורה ביותר מהתעניות האחרות שתקנו חז"ל. מנהגי האבלות של היום הזה מתחילים הרבה לפני יום התענית עצמו (כל קהילה כפי מנהגיה).

כמבואר במשנה, ביום זה ארעו עוד ארבעה דברים נוספים. שלשה מהם ארעו אחרי החרבן, אך הם קשורים קשר ישיר לחרבן. הארוע הראשון שארע בו, ארע שנים רבות לפני החרבן, אך כל המעיין, מבין כי חטא המרגלים הוא בעצם שרש העניין של חורבן בית המקדש. בעלון פרשת שלח התייחסתי להבדל בין המתלוננים על השלטון בארה"ק שלעת עתה מתנהל על ידי כאלה שעדיין אינם שומרי תורה ומצוות, ואף על ידי רשעים, לבין המתלוננים על ארה"ק עצמה, ומואסים בה וביושביה, כפי שניכר מכתביהם מדי פעם (לצערנו, בתקופה האחרונה החלו דעות אלה לחדור גם לתוך מחנה היראים והשלמים. ושמא זה קשור לכך שבאותו חוג יש גבירים רבים. ואכמ"ל. טבעי הוא שאצל רבים מאלה האחרונים עניין אבלות החרבן נדחק למקום אחר. אפילו בליל תשעה באב המיועד לבכיה על חרבן בית המקדש, מקיימים הללו עצרות קינה ומספד המוניות, אך לא על חרבן בית המקדש, אלא על שלל נושאים שהם ימצאו את הקשר בינם לבין החרבן. חוץ ממה שארועים אלו אינם שייכים כלל לאבלות החרבן, בפשטות יש בכך גם משום הסחת הדעת מהאבלות. יתירה מזאת, אם היו מדברים אז על עניין התשובה, שבזכותה נגאל ויבנה בית המקדש וכו', הרי זה חלק מעניין התענית. אך כשמדברים על עברות של אחרים, פעמים רבות יש בכך משום קטרוג על עם ישראל. דבר שודאי אינו מתאים בתשעה באב.

בעלון הקודם הזכרתי את אותו דרשן שטרח להסביר שכל עניין האבלות היא החסרון בהתעלות בתורה, וכשביית המקדש היה קיים, יהודי שהיה לומד תורה היה מתעלה הרבה יותר. נכון שקרבת ה' שהיתה אז, היתה הרבה יותר גדולה ממה שהיום, אך לא על זה האבלות. לצערנו, בשנים האחרונות נשמע הרעיון הזה בקרב חוגים שונים. אם ההרגשה הנזכרת נכונה, הרי שמדובר בתסכול, לא באבלות.

נקודה נוספת הקשורה לעניין זה: ננסה לחשוב על בחור שיושב ולומד כראוי כמה שעות טובות ומרגיש בכך סיפוק אדיר ושמחה

אגב, בזמננו רבים מדברים על כך שאנו רחוקים מענייני המקדש, ומנסים למצא את הדרך לגרום לצבור להרגיש יותר את העניין. הדבר ברור: אלה המדברים על ענייני בית המקדש עצמו (הקרבת הקרבנות, עליה לרגל, ועוד), חושבים באמת על בית המקדש. אף אם יש מהם שבאמת רחוקים מההרגשה הזו, אין חסרון בכך שמדברים על הנושא. לפעמים יתכן שדברי ההתעוררות שמדברים לאחרים, ישפיעו גם על עצמם (אגב, דרשנים רבים כיום נוהגים לומר בהזדמנויות שונות שהם מדברים לעצמם ולא לצבור. לפעמים יש בכך מן האמת).

מקום המקדש

טמאתי. את אשר טמאת, טהרתי. גם אם ההיתר הוא רק מצד פיקוח נפש, ודאי שצריכים לטבול. הרי הם יודעים על כך מראש). אגב, לפי "השיטה הדרומית", כל העולים היום להר הבית, אפילו בטומאה, אין להם לא חטא ולא פשע ולא עוון. לפי שיטתו, בית המקדש נמצא עמוק באדמה, ומעליו מוכרח להיות רווח של אוויר. גגים ועליות לא נתקדשו!

ולגופו של עניין: כפי שצינתי, "השיטה הדרומית" אינה שיטה חדשה. תלמידי חכמים רבים כבר התייחסו לכך, והשיבו על כך. ראייה אחת מתוך ראיות רבות שכתב תלמיד חכם אחד לדחות ראיותיו של אותו מחבר: **ההבחנה בין 'סלע' ל'אבן'**: המחבר טוען שמוכח מלשון הפסוקים, מדברי חז"ל והמפרשים, שיש חילוק מהותי בין 'סלע' ל'אבן'. לשיטתו, 'אבן' בלשון המקורות היא תמיד אבן מיטלטלת ולא 'סלע' אמ'. מכאן הוא מבקש לערער על המסורת המייחסת את "אבן השתייה" לסלע החשוף תחת כיפת הסלע. במקום אחר הזכרתי את עניין "שלוש שבועות". עניין שלוש שבועות נכתב בשיר השירים. שיר השירים כולו עוסק בחבתם של ישראל בתיאור חי ומרגש ביותר. נרמז שם גם על חבתן של ישראל גם בעת שחוטאים, ועוד.

בחוג מסויים ידוע לקחו עניין אחד בלבד מכל ספר שיר השירים, ולאחר שפרשוהו עניין זה כרצונם, עשו ממנו את עיקר היהדות. כנראה שאת כל שאר הספר לא קראו או לא הבינו (מסתבר שגם לא רצו להבין). והחמור ביותר, מעולם לא נשמעה אצלם התייחסות אמיתית לפשט הפסוק שם: מה קורה אם עוברים על אותן שבועות, על מה הושבעו, "אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ".

אם זה העניין היחיד שנתפס אצלם מכל שיר השירים, כנראה שהבעיה שלהם אינה שלוש שבועות, אלא עניין ארה"ק. יחזירם ה' יתברך בתשובה שלמה, ובפרט את האנוסים שבהם, הסבורים בטעות שבאמת כוונתם רצויה.

ב"ה, לצד תופעות שליליות אלו, בשנים האחרונות מתעוררים רבים מיראי ה' לעורר את המודעות של הצבור לענייני ארץ הקדש ועיר הקדש והמקדש. ויהי רצון שבזכות זה נזכה במהרה לבניין ביהמ"ק בב"א ובב"ש

הבהרה: אין כוונתי בדברים אלו להתייחס לעצם עניין העליה להר הבית בזמן הזה. לעת עתה, בעוה"ר בית המקדש עדיין חרב, ואין אנחנו יכולים לעלות ולראות במקום אשר בו בחר ה'. גם אפר פרה אין לנו כיום (אם כי, ניכר כי לא ירחק היום ובעז"ה גם לזה נזכה), ולכן איננו יכולים להגיע עד מקום המקדש. אתייחס כאן לנקודה כואבת, שכדי להבינה יותר אשתמש במשל: נניח שנשמע אדם שלפני פסח מדבר על ליל הסדר, אך מקדיש מספר דקות לדבר על כך שגם את הסדר צריך להקפיד לא לסיים מדי מאוחר, כי גם בלילה הזה הילדים צריכים לישון וכו'. כל בר דעת יבין מיד שהבן הזה כנראה רשע מרושע שקצת "קשה לו" עם ליל הסדר. אפשרות אחרת רחוקה יותר: האדם סובל ממצוקה נפשית, והבעיה הזו נגרמה לו מאיזו חוויה לא טובה שעבר באיזה שהוא ליל הסדר שהתנהל בצורה מאד לא תקינה ולא ראויה. מה שברור: מהדיבורים שלו ניכר בבירור שאינו משתוקק כל כך לליל הסדר (וכ"ש לא לקרבן פסח).

בעיתון חרדי ידוע התפרסמה השבוע כתבה על ספר חדש בו נכתבו "תגליות" חדשות שנתגלו, הסותרות כביכול את מה שידענו עד היום על מקום המקדש (אגב, מדובר בשיטה ידועה של כמה חוקרים, שהתפרסמה כבר לפני קרוב לארבעים שנה). לפי אותן תגליות, בית המקדש היה במקום אחר בהר. בכותרת של אותה כתבה, נכתב "וספק כרת לחומרא". כלומר, אם מדברים על מקום המקדש, הדבר הראשון שצריך לזכור זה עונש כרת על הנכנס לשם בטומאה. אין זו הפעם הראשונה שעולה הנושא הזה בצורה כזו, כבר שנים רבות רגילים לבלרי אותו צהובון לכנות את הר הבית בשם "מתחם הכרת". מה שמראה שכל הרגשתם בעניין בית המקדש הוא ענש הכרת.

אגב, באותה כתבה ישנה התייחסות דווקא לכתל המערבי וקדושתו, בלי לרמוז שהכתל הוא שריד של כתלו של הר הבית, והמקום הקדוש הוא ביהמ"ק לבניינו אנו מצפים (ודווקא שם מצאו מקום להתגדר בו, וכתבו שהשוטרים והחיילים העולים לשם בהיתר מצד פיקוח נפש, מקפידים לטבול אף שמצד פיקוח נפש מותר להם לעלות. את אשר טהרת,

וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בבניינה

להערות והארות בענייני העלון:

יחזקאל ניימן קצות החשן 9/6 מודיעין עילית. 0527167567. דוא"ל: yn0527167567@gmail.com. וכן בקו **התורה והמצוה** 0773541079 ניתן לתרום (גם הנצחות לע"נ, להצלחת, וכד') בעמדות **נדרים פלוס**: 'עדת יראים-אושטרייך' לשונית 'תרומות עבור קונטרסים וחיבורים'.

זמני התפלות בקהלתנו ק"ק עדת יראים-אושטרייך מודיעין עילית (נתיבות המשפט 111 ב')
תענית תשעה באב:

מנחה ערב ת"ב: 5:00. ערבית: 8:00. שחרית: 7:30. מנחה: 7:00

אמירת הקינות על ידי מקוננים כמנהג הקדום. דברי מבוא קצרים לפני כל פיוט.

ואתחנן-נחמו: מנחה בחול: 7:30. מנחה בעש"ק ובשב"ק: 6:55. ערבית מוצש"ק: 8:10.

קידוש לבנה במוצש"ק נחמו

עקב: מנחה בחול: 7:25. מנחה בעש"ק ובשב"ק: 6:50. ערבית מוצש"ק: 8:05.

יבנה המקדש: ואתחנן: כהונה: שכניהו לוי: שמעי. השיר: הזל לך ואז ישיר. מסכת שבת: י. עקב: כ'. אלישיב. ל': עזראל.

תכניות לימי בין הזמנים, יפורסמו א"ה לאחר תשעה באב